

صاحب امتیاز و مدیر مسئول  
ضیا کولہ آپ

پیل - ۱ صافی - ۲۲  
نسخہ سی ۱۰ غروشد

آبونہ شرائط

سہ لکھ: ۵۰۰  
آٹھ آبلے: ۲۰۰  
غروشد

# کجک مجموعہ

ادارہ خانہ سی

دہریک

حکومت ہائے سندھ

ولایت مطبعہ سی

ظفرانہ: دہریک

کوچہ مجموعہ

ہفتہ روزہ برچہ قار علمی، ادبی، سیاسی، اقتصادی مجموعہ در

۲۳ ربیع الاول سنہ ۱۳۴۱ بازار ایرتسی ۱۳ تشرین ثانی سنہ ۱۳۳۸



بوتبارلارده بوقلمونده ملی افتخارینی براقش  
اولدینگنه هیچ غمیه بوقدر . ناسیلیک کؤک  
تورکلره نور کیشلرده بوراده ملی افتخارینی  
بیراقدرق حاکیمی باققه اهره دور استیلر .  
تالازلارک خبیله کی احوالی بومنون  
اوزمه چکرکن ، مقولستایک شالنده اوطوران  
شمالی تالازلرده برطالاق حادته لر چیقاریپورلردی .  
داها آوارلر زماننده ، آوار ایماخانلغنه  
قارشی ایملک دفعه عصیان بایراخی قالدیران  
شمالی تالازلر اولدی . ( بوز قورت )  
بوعصبانک رئیس ایدی . تالازلر ، آوارلر  
قارشی موفق اولمشکن ، هم عجب زاده لری ،  
همده کندیلری کی آوارلرک اسیری اولان  
کوک تورکلر ، آوارلر یاریم استیلر  
وتالازلری مغلوب استیلر . کوک تورکلرک  
رئیس ( توموش ) بوخدرمتنه مکافات  
اومارکن حقارته اوغرایجه ، نهایت اوده  
آوارلر قارشی عصبانک ایدرک آوارموندلک  
حیثیته نهایت ویردی .  
تالازلر ، بوکره توك تورکلرک اسارنی  
الته کیرمشلردی . بونلرهن ، ابتدا ،  
دوغوز اوغوزلر ، کوک توكلر قارشی  
عصیان ایدرک ( تورقان ) قطعه سته بشارت  
استیلر . اوراده اوینورلر قابانلار  
( اوینور - دوغوز اوغوز ) مدینیتی

خریطه سند ، کورولور ماساخلرک حکمداری ،  
کپه سروزمانده ( طومر بس ) دی . طومر بسک  
اوغونک آدی ( افریاب ) دی . هنزدوستم  
بیکبکشی خالص ک ( افراسیاب ) عنوانک  
بو ( افریاب ) بن کلدیکنه قالدیر .  
تالازلر سوکرادن هیونخ نو تورکلرینک  
تشکیل ایندیکی ایماخاننه تابع اولدیلر  
ایماخانق ( آوار ) لر کچنجه ، بونلرک تابعینه  
یکدیلر فقط ، آوارلر دورنده ، تالازلردن  
بر شعبه غمیه کلمرک ، ماوراءالنهرده ،  
( امثالیت ) یعنی ( آق قلعه ) دولتی تشکیل  
ایندی . آوروایلر بونلر ( قهونار )  
آرینی ویرلر سده یاکلشدر .  
ایماخانق کوک تورکلر کچنجه ، افغانلارده  
استقلالینی قاناب استیلر . چونکه کؤک  
تورکلر ، ماوراءالنهرده ، استیلا ایدرک  
افغانلیت دولته نهایت ویردیلر . افغانلرک  
رئیسری ( آوار خان ) نامیلر ، آوروایه  
قاجیلر ، فقط ، ملنک بویوک کنلهمی  
یرلنده قالدیلر ابن خلدون ( قالاچ ) ک  
ماوراءالنهرده قالان موافقالیلر بقیمه اولدینگنی  
یزه بیلدریور . ذاتاً ( قالاچ ) کلمه  
( تالاز ) کلمه ملنک صرف بر شکلندن عبارت  
دکلبدر ؟  
قالاچلر کی ، وفتیلر ، ساقالار

وجوده كئيرديلر . بوملت ، ابتدا (بودا)  
دېنى قبول ايندىكندى . اوزون مدت ،  
مېھنەتلىرىنى ، آرى ياشادىلر . دوقوز  
اوغوزلر قارشى دە ، قارلار عىنانىڭ  
غىرە ئىجرائىتىدېلر . قارلار ، چىڭگىز  
وھاسا كىرلەدە رىئەتلىك رەتتە تەشكىلى  
ايتىلر . سەئەبە ، بونلر كاشىر قىلىپ سەندە  
( قازاق ) نامىيە قوتلى بىرەت وجودە  
كئيردىلر .

بالازى مەنئەسىدە دوقوز اوغوزلر  
أرلىق قىلىپ سورا ، ئالازلر بىنە توك توركارلىك  
تايىنىنى اوزلرلارنىڭ ئاممە چايشىپ بولدى .  
ئالازلر ، سەئەبە زىماندە اولدىقنى  
آرىلاشردى . بولارلىك بىچىدە (ھەلى ھە)  
لىرى بىنە اجدادىنى اولان شىمالى اوغوزلىرى  
توردىكىزكى ، ( بارىكوا ) ، ( قورجان )  
ايلرىدە كورسوز . كوك توركارلىك  
ايتىپ بايلاقچىلار بىنە اورخون شىمالى  
كوسرىپور . بونلارنىڭ باشقى ، ( كېيى =  
تېچان ) ، ( پەسى = باسىل ) ،  
( بوقو = ساقو ) ايلرىدە كورسوز .  
دىكرا بىلارلىك سەئەبە ئاللاھ شەيخىمور .  
كورسوزلار ئالاز مەنئەسى خاپىت  
واسەدەر . بومەنئەبە داخىل بولغان  
ھەلى ھەلى شىمالى اوغوزلر ( ۷۴۵ )

سەئەبە مەنئەسىدە كوك توركارلىق مەنئەسى  
ايتىپ بايلاقچىلار بىنە توركارلىق سەئەبە  
بالا شىمالى كوك توركارلىق بىچىدە  
كئيردىلر . فقط ، بولارلىق خاپاننى  
۸۴۱ دە ( ھاكاز = آق قاز ) لىرىلدى  
مەنئەسىدە بولمىدى . بومەنئەبە  
شىمالى اوغوزلىك رەسمى آرىلاش كىدە  
اورادە بىچىدە رەشوب ( زومان ) مەنئەسى  
وجودە كئيردىلر ( ۸۹۲ = ۸۹۹ ) .  
دىكرا رەسمى كاشىر قىلىپ سەندە  
قارلار مەنئەسى تايىنىنىڭ ئالەمى  
بىچىدە وجودە كئيردىلر . مەنئەسى  
بولارلىق خاپاننى ( قازاق خاپاننى ) دىيىپ سەندە ،  
بىچىدە رەشوب دوقوز دىكرا . فىللىق ،  
اوقۇمىدە قارلارلىك چىڭگىلر وھاسا كىرلە  
اول بومەنئە تەشكىلى ايتىپ بولدى . بومەنئە  
دە قازاق ، آدمى بىچىدە كاشىر  
خاپاننى بومەنئەبە ادارە ايتىپ بولدى .  
( قازاقلىرى ادارە ايتىپ خاپاننى ) مەنئەسى  
اولىق اوزرە بولدى ايتىپ بولدى . بولدى  
باشقى . اوزمان يازىل توركىچە اوقۇم كوك  
تورلىك ايتىپ بولدى ھەلى بولدى .  
بولارلىق رەسمى لىسانىدە ضرورى اولدىق  
شرق توركىچەسى ايتىپ فقط ، خاپانلىك  
مەنئەسى ايتىپ ايتىپ ( اوغوز ايتىپ ) ايتىپ

اوقات ايجاب ايدر . نيورللك سچونل  
اوميه (چنه) آدي ورديكي كي آلدولو  
نوركارينهده (چيتاق) هواي وردي  
بوتهيرللك هرايكيسي ده (مرحدها ايس)  
ديكدر . اسكي (حت) و (ماساچت)  
اسلاري ده بومعنه دلالت ايديه يار . او حالده  
چيتاق خان (مرحدها) معنائه ايدى .  
ايشته . اسلام اوغوزللك ايلك دواني .  
سالور بوناك لشكىل ايتديكي بواك اسكي  
دوركن دولتيدير . بو دولنده . اوغوز  
مجمعه سى ده قاراق مجموعه سى كچه آرييه  
بر يانويه مابيه شيه من بويانويه سالور  
بويندندى . ساچوق . بويانويه قاشي  
عصيان ايدورلك اوغوزللك بويوك برقمي  
آلوب ساماني دولتك حدوديه داخل  
اولدى . ايشته ساچوق دولتي بوقاچاق ده  
دوغدى .

## ضياكوله آلب

### « دارالابتهامه برنظر »

ساغلام رايان ايله قاشيس اولان  
وديار بكرلك اورقه قوشى حواري سولان  
ومى مېنى شهيد ياورورللك حبانري  
قامين واناري كرك علم وكرنه صنعت

ياو غوزلر لالاچر و آلاچ اريكي رلي  
نورك قيله لاله باغشهرى براو غوز مجموعه سى  
وجوده تثير مشدى . خالانلك منسوب  
اولدني بويده (سالور بوي) ايدى .  
ساجوق نامه ده . صحائف الاحبارده . نورايخ  
اوغوز يانده . وسائر تاريخه اريده اوجوت  
صريحدر : سالور بونر خان زمانده .  
(هجرت ۳۴۹) بوتون قارلقلرله اوغوزلر  
اسلاميني قبول ايتديار . [بعضى منبعدر  
سانوق بفرادرلر سده ساجوق نامه ده سالورك  
حتي سوكوك و اوغوز نامه ذكر ايديلور]  
قاراق و اوغوز تعبيرلري بوراده بر مجموعه سى  
ايله ايدر . قارلقلر مجموعه سى دوقوز ايلدن  
مركبده . اوغوزلر مجموعه سى ده برچوق  
ايلري ايشته آلمشدى . سالور بوغراخان .  
اسلاميني قبول ايدن بويوك نورك كته سته  
(نوركان = نورك بكره بن) آدي وردي .  
[محمود كاشغري نورك كلك قارلقلرله اوغوزلري  
محتوي اولدني بيان ايديلور] بوند  
باشقه . سالور بوغراخان . (ايلك خان)  
عنواي حازر اولدني . ايدى ده  
بكيدن ايلي آد داها ايدى . رجبى  
(قارا خان) دركه مغولستاندن مغلوب  
سيه ايلدينى اوستر . ايكنجيى (چاق  
خان) دركه بنجه دوغرومى (چيتاق خان)